

UIT DE LITTERATUUR

Untersuchungen bei Dentitio difficilis der unteren Weisheitszähne. H. Wirth, Basel. Schweiz. Monatschr. f. Zahnheilkunde, Augustus 1939.

Bij moeilijke doorbraak van de derde molaar in de onderkaak vindt men zonder uitzondering ontstekingsverschijnselen van de over dit element liggende tandvleeschlap en van den zak, gevormd door de persisterende tandfollikel. Deze verschijnselen kunnen door trauma (b.v. opbeet van antagonisten) of door infectie veroorzaakt worden en van genoemde weefsels via het wortelvlies overgaan op het been van de kaak en het periost.

Wat betreft de aetiologie, kan er onderscheid gemaakt worden tusschen factoren, die als directe oorzaak kunnen worden aangemerkt, en disponeerende momenten, zooals b.v. de histologische bouw van het slijmvlies in de buurt van de verstandskies, de grootte van den weerstand, ondervonden van de slijmvliesen, de gewoonten bij het kauwen en het gebruik van harde voedingsmiddelen.

De vorming van tandvleeschlap, tandvleeschzakje en de bacterieele infectie zijn echter de belangrijkste factoren bij de aetiologie van de dentitio difficilis.

Wirth vond bij zijn onderzoek, dat moeilijkheden met de derde molaren in de onderkaak zich even dikwijls bij vrouwen als bij mannen voordeden en dat er niet gesproken kon worden van een voorkeur voor een bepaalde kaakhelft. De leeftijd, waarop de aandoeningen het meest voorkwamen, liep van 21—25 jaar.

Schr. merkt op, dat de positie van de verstandskies geen criterium is voor de heftigheid der symptomen en dat b.v. zware complicaties, ook bij normale positie van het element, veroorzaakt kunnen worden door tekort aan ruimte in het horizontale deel van de onderkaak. In al dergelijke gevallen kunnen histologisch al zeer vroeg alveolaire en reticulaire atrophie van de odontoblastenlaag in de kroonpulpa en dentikelvorming, zoowel als cementafzetting en -oplossing, worden geconstateerd.

In het acute stadium toonde het bacteriologisch onderzoek de

aanwezigheid van pathogene bacteriën aan. Schr. meent aan enterococci, die overigens tot de normale mondbacteriën behooren, groote beteekenis voor het ontstaan der acute verschijnselen te moeten toekennen.

Bij de therapie is de Röntgenfoto onmisbaar. Algemeen wordt aangenomen, dat de juiste therapie begint met de conservatieve behandeling van de ontstoken weefsels.

Is het acute stadium voorbij, dan moet worden uitgemaakt, of men kan volstaan met het wegnemen van de slijmvlieslap of dat extractie is geïndiceerd. Extractie geschiedt eerst twee à drie weken nadat het acute proces is geëindigd. Alleen indien vergaande ostische veranderingen in het bot voorhanden zijn wordt gedurende het acute stadium extractie aangeraden.

P. C. W.

Calciumneerslag in statu nascendi als wondmiddel. N. T. v. G. 83. III. 31.

In de Académie de Médecine te Parijs (Bulletin 1939, CXXI, No. 16) is door R. Vincent en H. Chauchard mededeeling gedaan van de uitkomsten, door hen verkregen, door in ontstoken weefsel of op de oppervlakte van wonden uit gemakkelijk uiteenvallende calciumverbindingen (laevulosaat, glyconaat) een onoplosbaar calciumzout (phosphaat) te doen neerslaan door middel van biphosphas natricus.

Op de gereinigde wond wordt 2—5 c.c. eener 8 pCt.'s oplossing van het calciumzout gegoten of verstoven, en terstond daarop een even groote hoeveelheid eener 6 pCt.'s oplossing van het natriumzout.

Terstond vormt zich een praecipitaat tot in elk hoekje van de wond. Deze wordt òf droog verbonden òf met door het praecipitaat doortrokken gaas. De granulatie en de epithelisatie blijken daardoor belangrijk te worden versneld. Hetzelfde is het geval bij brandwonden en ulcera van allerlei aard.

Even gunstige uitkomsten werden bereikt door *inspuiting* van het calcium- en het natriumzout in het tandvleesch bij pyorrhoea alveolaris, en in kleine, gemakkelijk te bereiken metastases van carcinoma.

Zulke veelbelovende ervaringen sporen er wel toe aan (aldus voegt de referent in het N. T. v. G. Dr. H. P i n k h o f eraan toe) de in ieder geval onschadelijke behandeling althans te beproeven.

v. A.

Complete freedom from dental caries, H. G. Miller and D. M. R. Grombier. The Lancet, No. 6046, 15 Juli 1939. N. T. v. G. 83.III.31.

Op zeer origineele wijze benaderen de schrijvers het cariesvraagstuk door uit 1842 schoolkinderen de weinigen uit te zoeken, die geheel vrij van caries waren, ten getale van 25, en deze te vergelijken met 25 kinderen met ernstige caries. Opmerkelijk waren de verschillen ten gunste der eerstgenoemden wat betreft den toestand der gebitten der ouders, de voeding in het eerste levensjaar, de doorgestane infecties (vooral van de luchtwegen) en stoornissen bij de moeder in de zwangerschap, terwijl de carieskinderen meer geboren waren na een grooter aantal zwangerschappen van de moeder. Geen duidelijke verschillen werden gevonden in maatschappelijken stand, regelmatigheid van het gebit en mondhygiëne.

v. A.

The discovery of cementum. B. Denton, Ph. D. Chicago III. Journ. of Dental Research. 3. 1939.

Ofschoon Malpighi, door het gebruik van het microscoop, wist dat er cement aanwezig is op het worteloppervlak van menselijke tanden, en Leeuwenhoek het waarschijnlijk bij dierentanden wel gezien had, is de kennis van dit weefsel toch eerst sinds 1835 gemeengoed geworden. De anatomen der achttiende eeuw meenden dat de tanden alleen uit glazuur en tandbeen bestaan, en eerst door de studies van Tenon over paardentanden, van Blake over olifantstanden, en van Cuvier over allerlei dieren leerde men ook het cement als een integreerend deel der tanden kennen. In het begin der negentiende eeuw werd voor het eerst door Duitsche anatomen (Sömmerring en Blumenbach) het vermoeden geuit, dat ook het worteloppervlak van het menselijk gebit een laagje cement zou bevatten. Na hen was er tenminste één tandarts die met zekerheid dit leerde (Ringelmann, in 1824). Fraenkelen Raschkow, leerlingen van Purkinje, demonstreerden in 1835, en Retzius in 1836, voor het eerst menselijk cement onder het microscoop. Sindsdien eerst drong deze kennis geleidelijk in het tandheelkundig onderwijs door.

v. A.

Bacteriological verification of radiographic findings in pulp involved teeth. R. F. Sommer, D. D. S. and Mary C. Crowley, M. S. P. H. Ann Arbor, Mich. Journ. of Dental Research. 3. 1939.

Onderzoek werd gedaan van 187 tanden, waarbij op eenigerlei manier de pulpa daartoe aanleiding gaf. Daarbij werd het resultaat van bacterieel- en vitaliteitsonderzoek vergeleken met de röntgenfoto's. Onder 64 röntgenologisch-normale tanden waren 24 (37 %) in bacterieelen zin positief; — de overige 40 (62 %) negatief. Van 117 tanden, die op de foto afwijkingen vertoonden, bleken bij de kweekproeven er 64 (58 %) positief, 53 (45 %) negatief. Van 89 gevallen, die bacteriologisch-negatief waren, bleek bij 49 (55 %) op de foto wel een afwijking te bestaan, bij de overige 40 (45 %) niet.

Van 64 röntgenologisch-normale tanden hadden er 16 (25 %) geen levende pulpa meer. Van 80 bacterieel-negatieve tanden leefde de pulpa niet meer in 45 gevallen (57 %). Onder 105 gevallen met op de foto apicale afwijkingen, reageerde de pulpa positief bij onderzoek met faradische stroom in 11 gevallen (10 %). Hieruit blijkt wel, dat de röntgenfoto geen afdoend uitsluitsel geeft over den toestand der pulpa en rondom de apex, ten aanzien van eventuele pathologische aandoeningen. Negatieve foto's zijn geen bewijs voor afwezigheid van bacteriën; positieve foto's bewijzen evenmin het tegendeel. Een afgestorven pulpa kan geïnfecteerd, maar evengoed niet-geïnfecteerd zijn.

v. A.

Gingivitis en hunne betrekking tot C-hypovitaminose. Marcus Ottson (Kopenhagen). Odontologisk Tidskrift (Zweden) 1938 nr. 3.

Schr. belicht het groote belang van de hier behandelde vraagstukken niet alleen als basis voor de prophylaxe der parodontosen, maar ver daarboven uit voor het brengen van eenige klaarheid op het gebied der rationeele volksvoeding.

Met gebruikmaking van groot materiaal en van de modernste methoden heeft hij getracht alle bronnen van fouten uit te schakelen. Naast het algemeene onderzoek, de gebruikelijke anamnese, de laboratoriumproeven enz. speelt de nauwkeurige voedingsanamnese een groote rol. Vergeleken met de bloed-analysen bevestigden zij de groote waarde van versche groenten voor de voorziening van C-vitamine voor het organisme. Met de aardappel zij men echter

voorzichtig. Zijn ascorbine-zuurgehalte varieert zeer sterk, o.a. in verband met het jaargetijde. Schr. geeft als kern van zijn „voorloopige mededeelingen” een aantal tabellen en statistieken, waaruit o.a. het bewijs zou kunnen worden gedistilleerd, dat graviditeitsgingivitis gevolg is van C-hypovitaminose en dan ook door toediening van groote dosen C-vitamine verdwijnt.

Hij verdeelt zijn materiaal naar H a ü p l in twee groepen: personen met parodontitis marginalis profunda en met par. marg. superficialis. Het geheele materiaal aan zieken, zwangeren of zoogenden wordt dan vergeleken met contrôle-materiaal van menschen, die niet alleen algemeen gezond waren, maar die tevens over een volkomen normaal tandvleesch beschikten; de laatsten blijken moeilijk te vinden.

Das C-Vitaminproblem, besonders seine Beziehung zu den Zähnen und deren Erkrankungen. Westin. Odontologisk Tidskrift (Zweden) 1938 nr. 3.

De schr., docent aan het Tandheelkundig Instituut te Stockholm, heeft zich door zijn veel-jarige onderzoekingen en publicaties op het hier besproken gebied een goeden naam verworven, en ook in dit werk geeft hij wetenswaardige gedachten en feiten. Hij keert zich tegen de deugdelijkheid der gevolgtrekkingen die o.a. in Amerika na langjarige diët-experimenten bij een aantal kinderen, in een gesloten tehuis ondergebracht, getrokken werden. De wisselwerking tusschen de verschillende vitaminen, zoo stelt hij vast, is zeker van de grootste beteekenis, maar daarbij tegelijk nog zoo weinig bekend, dat deze zoowel als andere onderzoekingen slechts met de allergrootste voorzichtigheid zijn te betrachten. Zoo kan b.v. C-hypovitaminose bij rijkelijke toediening van C-vitamine optreden wanneer gelijktijdig vitamine A of D in te groote hoeveelheden worden verstrekt. Anderzijds heeft men D-hypovitaminose met haar rachitische symptomen geconstateerd bij verstrekking van C-vitamine in te groote hoeveelheden. Het ontstaan van een C-hypervitaminose blijft zeker mogelijk hoewel tot heden bestreden. Westin wijst er met nadruk op, dat de vitaminen in hun werking groote verwantschap met de hormonen moeten hebben, iets waarop men bij het voorschrijven van vitamin-preparaten verdacht moet blijven om geen onverwachte en ongewenschte uitwerkingen in het leven te roepen.

Het gebrek aan C-vitaminen bij moeder en kind (uit het fysiologisch laboratorium kinderafdeeling van de Tandheelkundige

Hoogeschool te Oslo). Kirsten Utheim Toverud. Odont. Tidskrift 1938 nr. 3.

Het geldt hier de resultaten van onderzoeken bij zwangere of zogende vrouwen en bij kinderen. Na toediening van bepaalde hoeveelheden ascorbine-zuur bleken er belangrijke verschillen te bestaan tusschen de uitscheiding daarvan bij zwangere vrouwen die de halve, bij zogende die nog mindere hoeveelheden teruggaven in verhouding tot die van niet zwangere en niet zogende vrouwen. Als noodzakelijke dosis ascorbinezuur voor zwangere en zogende vrouwen meende schr. 75 tot 100 m.Gr. pro die te moeten vaststellen.

Over de vaststelling van het ascorbine-zuurgehalte in de urine door titreering met Methyleenblauw. Helgelund. (Uit het hygiënisch instituut Kopenhagen). Odont. Tidskrift (Zweden) 1938 nr. 3.

De door schr. ingevoerde titreeringsmethode met methyleenblauw bleek ontoereikend voor de quantitative bepaling van het ascorbine-zuurgehalte. Thans echter meldt Lund dat hij door verbetering van zijn methode ook in het laatste is geslaagd. Deze verbetering bestaat in hoofdzaak door toevoeging van aethyl-alcohol waardoor zekere ongunstig werkende nevenverschijnselen werden opgeheven. Uit de daarop volgende uitvoerige beschrijving der methode en de gebruikte agentia blijkt dat Lund's methode vrij gemakkelijk uitvoerbaar is.

Vroege vormen van Gingivitis. Wolmar Nordenmark. Odont. Tidskrift (Zweden) 1938 nr. 3.

In de literatuur zijn uiterst weinig gevallen van werkelijke parodontose bij kinderen beschreven en men kan aannemen dat ze ook inderdaad zeer zeldzaam zijn. Daarentegen vindt men bij kinderen vaak parodontale verschijnselen, die als beginstadium van latere ernstiger ziektebeelden zijn op te vatten. Bij het dieper ingaan op de etiologie daarvan, zal men allereerst van het te onderzoeken, liefst omvangrijke materiaal die gevallen moeten afzonderen, die aan klaarblijkelijk uitwendige factoren hun ontstaan danken als daar zijn de z.g. Schmutzpyorrhoe, gebitsanomalien, halscaries enz. Schr. vond bij ongeveer 3000 onderzochte kinderen ongeveer 15 % met een gingivitis, waarvan het oorzakelijk verband met een dezer factoren niet kon worden aangetoond, zoodat

aan endogene gronden moest worden gedacht. Overigens viel een bij jongens van 5—6 % hogere frequentie dan bij meisjes te constateeren.

Hij verdeelde het materiaal naar den toestand van het tandvleesch in drie klassen. Klasse 0 vertoont normale gingiva, dat bij sterke druk niet bloedt. Klasse 1 — lichte gingivitis, dat bij een druk van 0.6—1 Kg. begint te bloeden. En ten slotte klasse 2, de zware gingivitis, met duidelijk los, donker tot cyanotisch verkleurd tandvleesch, dat bij druk van 0—0.6 Kg., dus bij de lichtste aanraking bloedig reageert. Voor het juist registreeren dezer waarden gebruikt schr. een klein instrument, dat hij gingimeter noemt.

Bij het onderzoek naar de etiologie, met name naar het verband der genoemde verschijnselen met een eventueele C-avitaminose, gebruikte Nordenmark de Göthlinsche methode der petechien-telling aan den elleboog, waarbij verhoogde petechien op verlaagde capillair-vastheid en gebrek aan C-vitamine wijst. Bij 1000 onderzochte kinderen vond hij in het voorjaar 12% met een duidelijke C-hypovitaminose. Ook nu was deze daling in de capillair-weerstand bij meisjes half zoo vaak te constateeren als bij jongens.

Gedurende vijf jaar voortgezet onderzoek vond N. in 72,83,71, 70 en 63 % der gevallen een gelijktijdig optreden van gingivitis resp. parodontitische verschijnselen. In de monden der beter gesitueerde kinderen minder vaak dan in die der minder bedeedden. Betrouwbare voedings-anamnese was echter onmogelijk.

Therapeutisch kon schr. door toediening van C-vitamin-preparaten (Civita of Redoxon) in een groot aantal gevallen de capillairzwakte overwinnen. De genezing der gingivitiden hield hiermede echter geen gelijken tred. In dit verband wijst schr. op de arbeid van Breuer (Prag) (D.Z.W. 1938 Nr. 44) waarin op de noodzakelijkheid wordt gewezen alle uitwendige lokale momenten gelijktijd te bestrijden wil intense behandeling kans van slagen hebben. Vooral articulatie- en andere gebitsanomaliën spelen daarbij een rol.